PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

Nr 393

Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego

Redaktorzy naukowi

Małgorzata Markowska
Dariusz Głuszczuk
Andrzej Sztando

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Magdalena Kot

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracenaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-511-7

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp 9

Andrzej Prusek: Terytorialny aspekt rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej a polityka spójności 11
Alla Melnyk, Viktoriia Adamyk: Ubóstwo w regionach Ukrainy: przyczyny i skutki 19
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl, Andrzej Sokołowski, Marek Sobolewski: Klasyfikacja dynamiczna regionów Unii Europejskiej szczebla NUTS 2 z uwagi na wrażliwość na kryzys ekonomiczny (obszar: zmiany w gospodarce) 32
Krzysztof Malik, Karina Bedrunka: Efektywność strategiczna i alokacyjna polityki rozwoju regionu 45
Małgorzata Markowska: Ocena wrażliwości na kryzys gospodarstw domowych w unijnych regionach – analiza przestrzenno-czasowa 53
Anna Malina, Dorota Mierzwa: Wpływ globalnego kryzysu na procesy konwergencji gospodarczej krajów Europy Środkowo-Wschodniej 67
Małgorzata Golińska-Pieszyńska: Praktyki innowacyjne we współczesnej organizacji – uwarunkowania i tendencje 75
Beata Bal-Domańska: Propozycja poszerzonej miary bezrobocia 83
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Województwo lubelskie – granica w polityce intraregionalnej a granice polityki intraregionalnej 93
Jakub Hadyński: Regionalny kontekst strategii Europa 2020 w Unii Europejskiej 102
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Innowacyjność przedsiębiorstw turystycznych jako czynnik rozwoju regionu turystycznego 111
Maja Kiba-Janiak, Tomasz Kołakowski: Dynamika i kierunki rozwoju inwestycji firm japońskich w województwie dolnośląskim 120
Iwona Maria Ładysz: Bezpieczeństwo ekonomiczne województwa dolnośląskiego a możliwości jego długookresowego rozwoju 133
Marek Obrębalski: Kontrakt terytorialny jako instrument wsparcia rozwoju regionalnego 142
Dorota Rynio: Strategiczne programowanie rozwoju społeczno-gospodarczego integrujących się regionów w Polsce 154
Aleksandra Zygmunt: Poziom nakładów na B+R w Polsce na tle pozostałych państw Unii Europejskiej 163

Roman Sobczak: Ocena zależności między zasobami ludzkimi dla nauki i techniki a poziomem PKB *per capita* państw Unii Europejskiej 172
Justyna Zygmunt: Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie województwa opolskiego 184
Joanna Augustyniak: Rola i znaczenie państwowych wyższych szkół zawodowych w procesie rozwoju regionu 193
Tomasz Madras: Niedobór infrastruktury transportu lotniczego jako bariera rozwoju gospodarczego regionów 202

Summaries

Andrzej Prusek: Territorial aspect of regional development in the European Union vs. cohesion policy..... 11
Alla Melnyk, Viktoriia Adamyk: Poverty in the regions of Ukraine: causes and consequences 19
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl, Andrzej Sokołowski, Marek Sobolewski: Dynamic classification of the EU NUTS 2 regions in terms of vulnerability to economic crisis (area: changes in economy)..... 32
Krzysztof Malik, Karina Bedrunka: Strategic and alocation efficiency of regional development policy..... 45
Małgorzata Markowska: The assessement of vulnerability to economic crisis in EU regions households − spatio-temporal analysis..... 53
Anna Malina, Dorota Mierzwa: The impact of the global crisis on the processes of economic convergence in the countries of Central and Eastern Europe (CEE)..... 67
Małgorzata Golińska-Pieszyńska: Innovative practices in a contemporary organization − opportunities and tendencies 75
Beata Bal-Domańska: The proposal of extended unemployment measure 83
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Lublin Voivodeship – the border in intraregional policy vs. limits of the intraregional policy 93
Jakub Hadyński: Regional dimension of the Europe 2020 strategy in the European Union 102
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Innovation of tourist enterprises as an incentive for tourist region development 111
Maja Kiba-Janiak, Tomasz Kołakowski: Investments of Japanese companies in the Lower Silesian Voivodeship – dynamics and directions of development 120
Iwona Maria Ładysz: Economic security of the Lower Silesian Voivodeship and capabilities of its long-term development..... 133
Marek Obrębalski: Territorial contract as an instrument of supporting of regional development..... 142

Dorota Rynio: Socio-economic development strategic programming of integrating regions in Poland 154
Aleksandra Zygmunt: The R&D expenditure level in Poland in comparison with other European Union countries 163
Roman Sobczak: The assessment of dependence between human resources in science and technology and GDP *per capita* level of the European Union countries 172
Justyna Zygmunt: Entrepreneurship as a factor of regional development on the example of Opolskie Voivodeship 184
Joanna Augustyniak: The role and importance of professional higher education in the development process of the region 193
Tomasz Madras: Deficiency of air transport infrastructure as a barrier to regional economic development 202

PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU
RESEARCH PAPERS OF WROCŁAW UNIVERSITY OF ECONOMICS nr 393 • 2015
Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

Beata Bal-Domańska
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: beata.bal-domanska@ue.wroc.pl

PROPOZYCJA POSZERZONEJ MIARY BEZROBOCIA

THE PROPOSAL OF EXTENDED UNEMPLOYMENT MEASURE

DOI: 10.15611/pn.2015.393.08

Streszczenie: Bezrobocie jest zjawiskiem złożonym, w którego ocenie należy wziąć pod uwagę obok poziomu zjawiska także jego strukturę. W pierwszej części artykułu przedstawiono propozycje: poszerzenia zakresu informacyjnego wskaźnika stopy bezrobocia rejestrowanego o wybrane czynniki strukturalne oraz metodologii ustalenia poszerzonej miary bezrobocia. Dodatkowo zaproponowano wskaźnik oceny bezrobocia strukturalnego według płci. Wskaźnik w czytelny sposób pozwala na identyfikację i ocenę dysproporcji w poziomie bezrobocia kobiet i mężczyzn w danym regionie. W drugiej części analizy porównano wnioski płynące z oceny sytuacji jednostek terytorialnych na podstawie stopy bezrobocia i poszerzonej miary bezrobocia. Do konstrukcji miary wykorzystano metody porządkowania liniowego z systemem wag. Oceny dokonano na przykładzie powiatów i miast na prawach powiatów województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Słowa kluczowe: stopa bezrobocia, poszerzona stopa bezrobocia, powiaty.

Summary: Unemployment represents a complex phenomenon and thus while assessing it both its level and its structure should be taken into consideration. The first part of the article presents the proposal for extending the information scope, covering the registered unemployment rate indicator by the selected structural factors. The paper also shows the proposal of methodology for determining the extended unemployment rate. Moreover, it suggests the indicator for structural unemployment assessment by gender. The indicator allows for the transparent identification and assessment of disproportions in the level of unemployment affecting men and women in a given region. In the second part of the analysis the conclusions resulting from an assessment of the situation referring to territorial units, based on unemployment rate and extended unemployment, are compared. Linear ordering measures with the system of weights are used in the measure construction. The assessment has been performed based on the example of districts and cities with the rights of districts in the region of Lower Silesia in 2012.

Keywords: unemployment rate, extended unemployment measure, poviats.

1. Wstęp

Wraz z pojawieniem się gospodarki rynkowej jednym z kluczowych problemów społecznych, gospodarczych i politycznych stało się zjawisko bezrobocia. Bezrobocie wpływa na spektrum zjawisk zarówno w skali pojedynczych osób i gospodarstw domowych, jak i układów terytorialnych. Warunkuje standard życia ludności, dynamikę rozwoju gospodarczego, decyduje o nastrojach społecznych i popularności rządów.

Bezrobocie jest zjawiskiem bardzo trudnym w ocenie za pomocą jednej miary. Najpopularniejszą miarą bezrobocia jest stopa bezrobocia ustalana jako relacja liczby osób nieposiadających pracy, ale jej poszukujących, do liczby ludności aktywnej zawodowo. Przy czym samo bezrobocie różnie jest definiowane. W statystyce publicznej dostępne są dwie miary zjawiska bezrobocia: bezrobocie rejestrowane i bezrobocie według BAEL (badanie aktywności ekonomicznej ludności). Zgodnie z pierwszym podejściem bezrobocie definiowane jest zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy [Ustawa z 20 kwietnia 2004] jako liczba osób, które ukończyły 18 lat, nie osiągnęły wieku emerytalnego, poszukują pracy i są zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy. Bezrobocie rejestrowane odnosi się do strony kosztowej w postaci wypłacanych świadczeń społecznych. W drugim ujęciu według BAEL liczba bezrobotnych ustalana jest na podstawie badania panelowego gospodarstw domowych, które obejmuje wszystkie osoby w wieku 15-74 lata, które spełniają jednocześnie trzy warunki: (1) w badanym tygodniu nie były osobami pracującymi, (2) aktywnie poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni, aby znaleźć pracę, (3) były zdolne podjąć pracę w okresie dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które były gotowe podjąć pracę, ale jej nie poszukiwały, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

Nie każdy poziom bezrobocia może być interpretowany jako jednoznacznie negatywna sytuacja dla gospodarki. Jednym z ważniejszych typów bezrobocia występujących w gospodarce rynkowej jest bezrobocie naturalne, należące do tzw. bezrobocia równowagi i powiązane z poziomem inflacji. Zgodnie z teorią zdefiniowaną przez E.S. Phelpsa i M. Friedmana w gospodarce, której funkcjonowanie odbiega od doskonałej konkurencji, istnieje pewien nieunikniony poziom bezrobocia frykcyjnego i strukturalnego, zwany naturalną stopą bezrobocia. Jej występowanie utożsamiane jest z istnieniem stanów przejściowych w gospodarce, wynikających np. z niedoskonałości rynkowych, stochastycznej zmienności popytu i podaży, kosztów zbierania informacji o wolnych miejscach pracy i wolnej sile roboczej, kosztów jej mobilności. Należy się spodziewać pewnych fluktuacji zarówno w poziomie, jak i w rozmieszczeniu przestrzennym bezrobocia, zwłaszcza w okresach turbulencji gospodarczych. Ważne jest, aby poziom bezrobocia równowagi był stosunkowo niski. Można wówczas prowadzić politykę antyinflacyjną przy niskich kosztach społecznych w postaci bezrobocia [Kwiatkowski 2002].

Można wskazać wybrane typy bezrobocia szczególnie niekorzystne dla gospodarki danego regionu. Groźne dla rozwoju regionu i zainteresowanych osób jest bezrobocie długotrwałe. Zgodnie z przyjętą definicją dotyczy ono osób bezrobotnych pozostających w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych [Ustawa z 20 kwietnia 2004]. Bezrobocie długotrwałe ma charakter strukturalny i jest wynikiem niedopasowania kwalifikacji dostępnych zasobów pracy do potrzeb rynku. Zazwyczaj bezrobocie długotrwałe towarzyszy rynkom o wysokiej ogólnej stopie bezrobocia. Łączone jest z problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego. Z punktu widzenia jednostki jest ono demotywujące. Powoduje utratę możliwości rozwoju umiejętności, co prowadzi do obniżenia kwalifikacji, a w dalszej kolejności do niższej samooceny, tym samym zmniejszając szansę ponownego wejścia na rynek pracy. Osoby długotrwale bezrobotne są mniej wiarygodne dla pracodawców, którzy są mniej skłonni do ich zatrudniania.

Kolejnym zagrożeniem jest bezrobocie strukturalne, które wywołane jest niedostosowaniem struktury podaży rynku pracy do struktury popytu na pracę na przykład ze względu na kwalifikacje. Bezrobocie strukturalne występuje najczęściej na obszarach, gdzie dominuje jeden rodzaj pracy, jeden pracodawca lub gałąź przemysłu. Ma ono charakter długookresowy, a jego skutki wymagają zmian w strukturze gospodarki regionu lub uzupełnienia i dostosowania kwalifikacji siły roboczej do potrzeb rynku pracy. Szczególnym przypadkiem takiego bezrobocia jest bezrobocie kobiet lub mężczyzn, którzy z uwagi na strukturę działalności gospodarczej, preferującą zawody wybierane najczęściej przez mężczyzn lub kobiety, mają utrudniony dostęp do regionalnych rynków pracy.

W niniejszym artykule przedstawiono propozycję poszerzenia standardowej stopy bezrobocia o wybrane strukturalne elementy bezrobocia. Obok stopy bezrobocia rejestrowanego do poszerzonej miary bezrobocia wytypowano dwa aspekty: długość pozostawania bez pracy i płeć. W tym drugim przypadku zaproponowano wskaźnik strukturalnego bezrobocia według płci. Na zakończenie artykułu przedstawiono studium przypadku dla powiatów województwa dolnośląskiego w 2012 r.

2. Procedura pomiaru poszerzonej stopy bezrobocia

Ideą konstrukcji poszerzonej miary bezrobocia jest możliwość kompleksowej oceny sytuacji jednostek terytorialnych w zakresie poziomu i struktury bezrobocia w kolejnych latach. Standardowo stopa bezrobocia skupia się na liczbie osób poszukujących pracy, pomijając kwestie strukturalne istotne dla decydentów odpowiedzialnych za kształtowanie polityki zatrudnienia i rynku pracy czy rozwój regionu. Poszerzona miara bezrobocia pozwala skorygować ocenę bezrobocia o wybrane aspekty, np. sytuację osób młodych, z wyższym wykształceniem, mężczyzn, osób bez kwalifikacji itd. Konstrukcja poszerzonej miary bezrobocia opiera się na założeniach metod porządkowania liniowego z systemem wag. Ogólnie można ją zapisać jako:

$$PSB_{it} = w_1 SB_{it} + \sum w_{k\text{-}1} S_{k\text{-}1it}, \quad (1)$$

gdzie: PSB_{it} (SB_{it}) – poszerzona miara bezrobocia (stopa bezrobocia) w t-tym okresie w i-tej jednostce terytorialnej, $S_{k\text{-}1it}$ – zmienne (wskaźniki) strukturalne bezrobocia w t-tym okresie w i-tej jednostce terytorialnej, k – liczba zmiennych miary PSB_{it}, w_k – wagi, przy czym $w_1 + \sum w_{k\text{-}1} = 1$.

Dobór zmiennych strukturalnych ($S_{k\text{-}1it}$) może być korygowany w zależności od potrzeb badania. Przy czym nie powinno wprowadzać się zbyt wielu zmiennych strukturalnych.

Z wykorzystaniem miary PSB_{it} możliwa jest budowa rankingów opartych na syntetycznych miarach [Hellwig 1968; Walesiak 2006; Bal-Domańska, Wilk 2011]. Ogólnie procedura konstrukcji rankingu obejmuje:

1. zdefiniowanie zmiennych strukturalnych $S_{k\text{-}1it}$ w postaci wskaźników struktury oraz przypisanie im wag,
2. ustalenie wektora wzorca i antywzorca rozwoju składającego się z k zmiennych (SB oraz k – 1 zmiennych strukturalnych S) dla wszystkich analizowanych lat jednocześnie – w przypadku stymulant są to wartości maksymalne, a destymulant minimalne,
3. unormowanie zmiennych według procedury unitaryzacji zerowanej [Walesiak 2006] i ujednolicenie charakteru zmiennych (transformacja destymulant D zgodnie z formułą: 1– D),
4. obliczenie dla każdej jednostki miary PSB_{it} zgodnie z formułą (1),
5. ustalenie lokat dla każdej jednostki terytorialnej.

Dla oceny i porównania wyników oraz zmian zróżnicowania sytuacji badanych jednostek dokonano podziału powiatów na pięć klas o równym rozstępie według wartości PSB (SB) w następujący sposób: I klasa – powiaty o najkorzystniejszej sytuacji; II klasa – powiaty o dobrej sytuacji; III klasa – powiaty o umiarkowanej sytuacji: IV klasa – powiaty o trudnej sytuacji; V klasa – powiaty o bardzo trudnej sytuacji.

Powyższa procedura pozwala na:

- porównanie poszczególnych jednostek pod względem sytuacji w zakresie kompleksowo zdefiniowanego problemu bezrobocia w wybranym roku,
- ustalenie rankingu jednostek terytorialnych w danym roku względem siebie,
- ocenę poprawy sytuacji poszczególnych jednostek względem swojej sytuacji w poprzednich okresach poprzez porównanie wartości ($PSB_{it} – PSB_{it\text{-}1}$),
- weryfikację pozycji poszczególnych jednostek w kolejnych latach względem pozostałych jednostek terytorialnych na podstawie porównania lokat z różnych lat.

W konstrukcji miary bardzo istotnym elementem jest dobór zmiennych strukturalnych $S_{k\text{-}1}$ oraz odpowiadających im wag. Zaleca się korektę stopy bezrobocia o jedną do trzech cech strukturalnych $S_{k\text{-}1}$. W przedstawionym poniżej studium przypadku oprócz stopy bezrobocia rejestrowanego do analizy wytypowano dwie zmienne strukturalne:

1. *DŁ* – udział osób bezrobotnych przez co najmniej 12 miesięcy w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych (%) – wskaźnik wskazuje na problem osób mających trwałe problemy ze znalezieniem pracy,

2. *BKM'* – relacja liczby bezrobotnych kobiet do liczby bezrobotnych mężczyzn ustalona według formuły:

$$BKM'_{it} = \left|1 - k_{it} / m_{it}\right|, \tag{2}$$

gdzie: k_{it} (m_{it}) – liczba bezrobotnych kobiet (mężczyzn) w *t*-tym okresie w *i*-tej jednostce terytorialnej. Miara skupia się na dysproporcjach w zatrudnieniu kobiet i mężczyzn. Im bliższa wartość zera, tym korzystniejsza sytuacja.

Do oceny dysproporcji w poziomie bezrobocia kobiet i mężczyzn możliwe jest wykorzystanie miary BKM_{it} następującej postaci:

$$BKM_{it} = (k_{it}/m_{it}) \cdot 100 \tag{3}$$

Wartości powyżej stu będą wskazywały na procentową przewagę liczby bezrobotnych kobiet nad liczbą bezrobotnych mężczyzn. Natomiast wyrażenie (100-BKM_{it}) poinformuje, o ile więcej było bezrobotnych mężczyzn w relacji do liczby kobiet. Dla precyzyjniejszego wskazania obszarów bezrobocia strukturalnego kobiet i mężczyzn miarę tę można zastosować do relacji kobiet i mężczyzn bezrobotnych długookresowo.

Kolejnym istotnym elementem konstrukcji miary PSB_{it} jest dobór wag dla *SB* jako podstawowej miary zjawiska bezrobocia i zmiennych strukturalnych S_{k-1}. W niniejszym opracowaniu przyjęto, iż:

$$PSB_{it} = 0{,}5SB_{it} + 0{,}3DŁ_{it} + 0{,}2BKM_{it}. \tag{4}$$

Oznacza to, że 50% zmienności poszerzonej miary bezrobocia wynika z kształtowania się stopy bezrobocia, 30% ze skali zjawiska bezrobocia powyżej 12 miesięcy oraz 20% z dysproporcji w bezrobociu kobiet i mężczyzn. Niezależnie od liczby zmiennych strukturalnych waga przy *SB* powinna wynosić co najmniej 0,5. Pozwoli to na utrzymanie wiodącej roli stopy bezrobocia w ocenie tego zjawiska.

3. Stopa bezrobocia i poszerzona stopa bezrobocia w powiatach województwa dolnośląskiego

Porównanie wyników oceny sytuacji powiatów z zakresu bezrobocia na podstawie stopy bezrobocia i poszerzonej miary bezrobocia rozpoczniemy od charakterystyki zróżnicowania stopy bezrobocia i zmiennych strukturalnych.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2012 r. w województwie dolnośląskim wahała się od 5,7% w mieście Wrocław i otaczającym je powiecie wrocławskim do 27,9% w powiecie górowskim (tab. 1). W 50% powiatów była niższa niż 17%. Jedy-

Tabela 1. Wartości wybranych statystyk opisowych dla składowych *PBS* w przekroju powiatów województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Wyszczególnienie	*SB*	*DŁ*	*BKM*
Polska	13,4	35,4	0,06
Mediana	15,6	34,8	0,13
Wartość minimalna	4,2	14,1	0,00
Wartość maksymalna	38,0	56,6	0,95
Woj. dolnośląskie	13,5	31,9	0,04
Mediana	17,0	32,8	0,08
Wartość minimalna	5,7 m. Wrocław, wrocławski	21,0 świdnicki	0,00 m. Legnica
Wartość maksymalna	27,9 górowski	43,3 wołowski	0,59 głogowski

Źródło: opracowanie własne.

nie w 7 z 29 analizowanych jednostek terytorialnych stopa bezrobocia była niższa niż 13,4% (wartość dla Polski) i były to miasta: Wrocław, Jelenia Góra i Legnica oraz powiaty: polkowicki, wrocławski, oławski i lubiński. W znakomitej większości jednostek (76%) stopa bezrobocia była wyższa w porównaniu z wartością dla Polski.

Na rys. 1 przedstawiono rozkład stopy bezrobocia wśród powiatów województwa dolnośląskiego w 2012 r. Powiaty podzielono na 5 klas o stałym rozstępie. Najliczniejszymi klasami liczącymi po 8 powiatów były: II o dobrej sytuacji (10,1-15) oraz IV o trudnej sytuacji (20,1-25). Powiatami o najmniejszej stopie bezrobocia były te skupione wokół m. Wrocław, w północno-zachodniej części województwa oraz pozostałe miasta na prawach powiatu. Najgorzej wyglądała sytuacja w powiatach klasy V o bardzo trudnej sytuacji (25,1-30%): górowskim, złotoryjskim (27,5%), kłodzkim (27,1%), lwóweckim (25,6%) i jaworskim (25%).

W wielu powiatach bezrobocie miało charakter długookresowy, tj. przekraczający 12 miesięcy. Największa część osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych była w: wołowskim (43,3%) i górowskim (40%), najmniejsza – w powiatach świdnickim (21%) i bolesławieckim (21,5%). Sytuacja w większości powiatów (19) województwa była korzystniejsza w porównaniu z wartością dla Polski. W znakomitej większości powiatów (z wyjątkiem kamiennogórskiego) większość osób długotrwale bezrobotnych stanowiły kobiety.

Niektóre z powiatowych rynków pracy okazały się szczególnie niekorzystne dla kobiet. W 2012 r. nadwyżka bezrobotnych kobiet nad liczbą bezrobotnych mężczyzn sięgała nawet 59% w powiecie głogowskich, 46% w lubińskim, w polkowickim – 41%, w milickim – 31% i zgorzeleckim – 30%. Były to również powiaty, w których udział kobiet długookresowo bezrobotnych w ogóle bezrobotnych powyżej 12 miesięcy przekroczył 65% i wynosił odpowiednio: w głogowskim (71,3%), milickim (68%), lubińskim (66,2%) i polkowickim (65,2%). W powiecie kamiennogórskim wyjątkowo niekorzystna sytuacja była dla mężczyzn, których liczba prze-

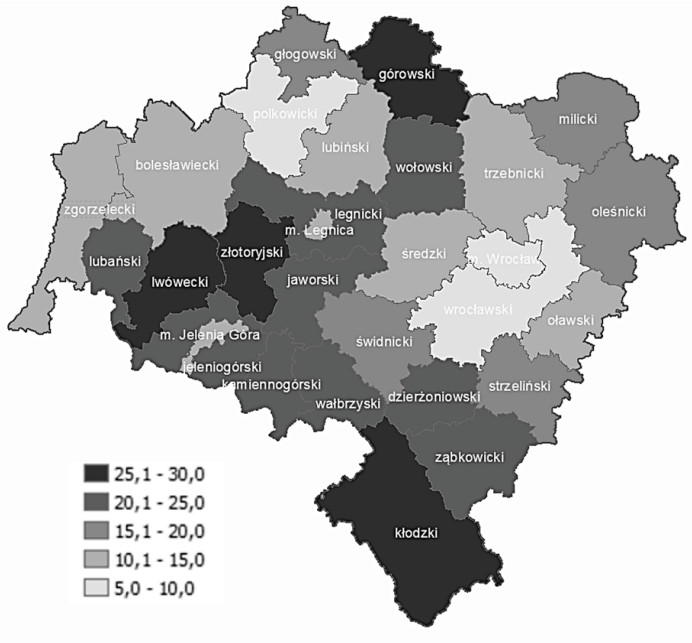

Rys. 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa dolnośląskiego w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

kraczała o 30% liczbę bezrobotnych kobiet, przy czym najtrudniejszą sytuację odnotowano w samym mieście Kamienna Góra. Utrzymywanie się takiego stanu może utrwalić i nasilić niekorzystne tendencje w strukturze pracujących według płci, wykluczając z rynku pracy jedną z płci i doprowadzając do bezrobocia strukturalnego. Pozytywnym aspektem była sytuacja w pozostałych powiatach. W większości z nich (17 jednostek) relacja liczby bezrobotnych kobiet do liczby bezrobotnych mężczyzn nie przekroczyła 10%. W wielu powiatach sytuacja była korzystniejsza w porównaniu z wartością dla Polski.

Analiza sytuacji powiatów na podstawie stopy bezrobocia (*SB*) i poszerzonej miary bezrobocia (*PSB*) (rys. 1 i 2) w 2012 r. pokazała wyraźne różnice w ocenie ich sytuacji. Nie zmieniła się pozycja liderów i najsłabszych jednostek. Według *PSB* najkorzystniejsza sytuacja panowała w powiatach: wrocławskim, bolesławieckim, świdnickim, w miastach: Wrocławiu, Jeleniej Górze i Legnicy. Natomiast najmniej korzystna miara przypadła powiatom: górowskiemu, złotoryjskiemu i kłodzkiemu. Zmieniła się natomiast liczebność i skład poszczególnych klas. Najliczniejszą klasą była IV o trudnej sytuacji (0,551-0,700), licząca 10 powiatów. Wzrosła liczba powiatów klasy I o najkorzystniejszej sytuacji z 3 do 6 jednostek.

Ogólnie biorąc, w przypadku *PSB* dla 11 powiatów sytuacja została oceniona korzystniej niż w przypadku czystej stopy bezrobocia (rys. 2). Największą poprawę

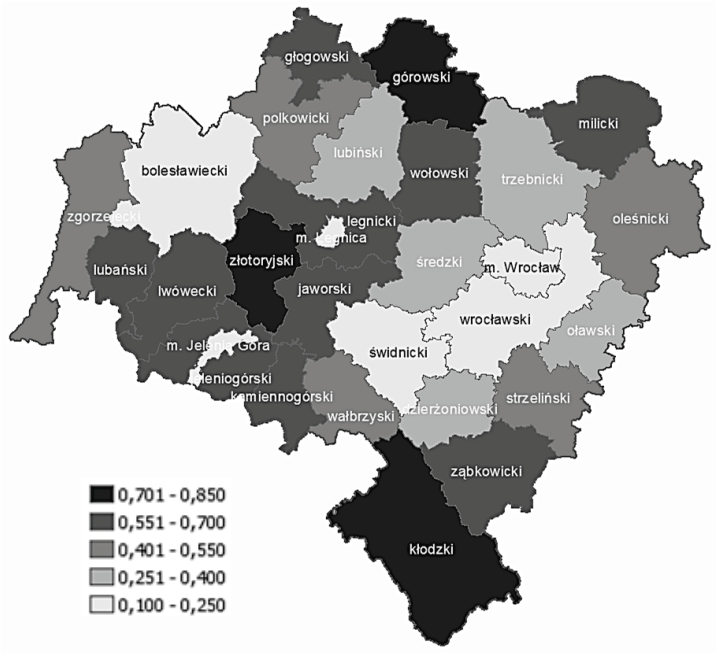

Rys. 2. Poszerzona stopa bezrobocia w powiatach województwa dolnośląskiego w 2012 r. (najkorzystniejsza sytuacja w powiatach o klasy I (0,1-0,25)).

Źródło: opracowanie własne.

pozycji (o 8 miejsc) względem pozostałych powiatów odnotował powiat świdnicki. Tym samym powiat ten z lokaty 12. przesunął się na 8. miejsce. Wynikało to z dobrej sytuacji w zakresie zmiennych strukturalnych: małych dysproporcji w zatrudnieniu kobiet i mężczyzn (0,02) oraz relatywie małego odsetka osób długotrwale bezrobotnych (21).

Znaczną poprawę pozycji odnotowano także w przypadku powiatów: dzierżoniowskiego (z pozycji 17. na 11.), ząbkowickiego (z 22. na 17.) i bolesławickiego (z 8. na 3.). Wszystkie powiaty, dla których uzyskano poprawę pozycji, miały dobrą relację liczby bezrobotnych kobiet i mężczyzn (poniżej 0,1). Natomiast trzy z nich osiągnęły relatywnie wysoki (powyżej 34%) poziom bezrobocia długookresowego (legnicki, lubański i jaworski).

Pozycja 11 powiatów pogorszyła się. Największą zmianę lokat odnotowano w przypadku powiatów: polkowickiego (o 9 miejsc z pozycji 3. na 12.), głogowskiego (z 13. na 20.) oraz milickiego (z 15. na 21.). Pogorszenie oceny sytuacji powiatów polkowickiego, głogowskiego, milickiego, lubińskiego i zgorzeleckiego wynikało z dużych dysproporcji między liczbą bezrobotnych kobiet i mężczyzn. Ponadto w 7 z 11 powiatów, dla których zaobserwowano spadek lokaty, liczba osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych w 2012 r. prze-

kroczyła wartość mediany dla województwa dolnośląskiego. Dotyczyło to powiatów wołowskiego (43,3%), jeleniogórskiego (38,2%), milickiego (38,1%), oławskiego (36,2%), polkowickiego (34,8%), głogowskiego (34%) i zgorzeleckiego (32,2%).

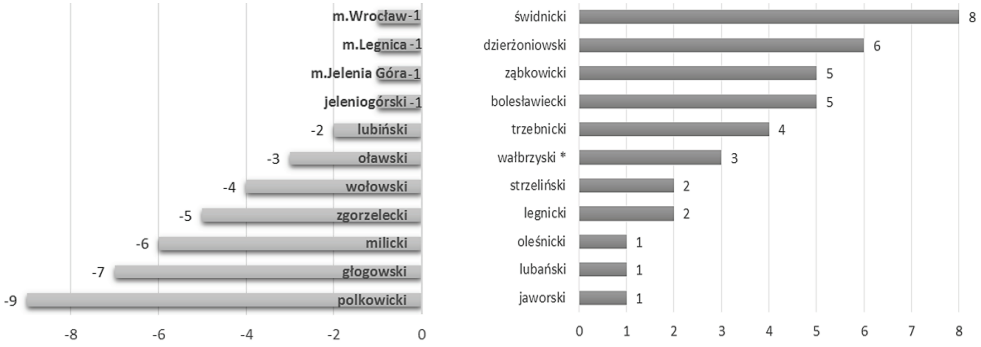

Rys. 3. Zmiany lokat powiatów województwa dolnośląskiego przy ocenie bezrobocia z wykorzystaniem poszerzonej miary stopy bezrobocia w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne.

Spadek lokaty o jedno miejsce odnotowały także miasta na prawach powiatu, które miały jedną z najniższych stóp bezrobocia w regionie. Na taką ocenę wpłynął we Wrocławiu i w Legnicy podwyższony w porównaniu z pozostałymi jednostkami udział osób długotrwale bezrobotnych (około 30%), natomiast w Jeleniej Górze widoczna na tle pozostałych powiatów przewaga bezrobotnych mężczyzn nad liczbą bezrobotnych kobiet (0,13).

4. Zakończenie

W artykule zwrócono uwagę na dwie kwestie: problem fragmentaryczności oceny bezrobocia w jednostkach terytorialnych jedynie na podstawie stopy bezrobocia oraz problem dysproporcji w poziomie bezrobocia kobiet i mężczyzn w niektórych regionach, co sugeruje strukturalny charakter problemu. W obu przypadkach zaproponowano stosowne miary pozwalające na bardziej kompleksową ocenę bezrobocia.

Miara dysproporcji w poziomie bezrobocia kobiet i mężczyzn *BKM* pozwala na identyfikację regionów zagrożonych bezrobociem strukturalnym kobiet lub mężczyzn. Może być wykorzystywana do oceny dysproporcji odnośnie do zarówno ogólnej liczby bezrobotnych, jak i osób długotrwale bezrobotnych. W tym drugim przypadku stanowi bezpośrednią miarę bezrobocia strukturalnego kobiet lub mężczyzn. Wątek ten został w niniejszym opracowaniu zasygnalizowany i będzie przedmiotem dalszych analiz.

Przedstawiona propozycja poszerzonej miary bezrobocia (*PSB*) pozwala na ocenę sytuacji powiatów w szerszym kontekście, wykraczającym poza stopę bezrobocia. Podany w artykule przykład nie jest ustalony i możliwa jest każdorazowo korekta najważniejszych parametrów miary (wagi, zmienne strukturalne), tak aby dostosować miarę i sformułowaną na jej podstawie ocenę do potrzeb i celów danego badania.

Literatura

Bal-Domańska B., Wilk J., 2011, *Gospodarcze aspekty zrównoważonego rozwoju województw – wielowymiarowa analiza porównawcza*, „Przegląd Statystyczny", nr 3-4, s. 300-322.

Hellwig Z., 1968, *Zastosowanie metody taksonomicznej do typologicznego podziału krajów ze względu na poziom ich rozwoju oraz zasoby i strukturę wykwalifikowanych kadr*, „Przegląd Statystyczny", z. 4, s. 307-327.

Kwiatkowski E., 2002, *Strukturalne determinanty naturalnej stopy bezrobocia*, „Bank i Kredyt", listopad-grudzień, s. 149-155.

Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. nr 99, poz. 1001 z późn. zm.).

Walesiak M., 2006, *Uogólniona miara odległości w statystycznej analizie wielowymiarowej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.